
SFS 1996:1624 Lag om ändring i rättegångsbalken;

Utkom från trycket
den 7 januari 1997

utfärdad den 12 december 1996.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 17 kap. 14 §, 18 kap. 8 a och 13 §§, 21 kap. 10 §, 23 kap. 13,
15 och 19 §§, 30 kap. 12 §, 31 kap. 1, 2 och 11 §§, 33 kap. 5 §, 36 kap.
24 §, 48 kap. 2 § samt 49 kap. 5 och 8 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det skall införas två nya paragrafer, 11 kap. 6 § och 21 kap.
12 §, av följande lydelse.

11 kap.

6 § En part som har kallats att inställa sig till ett sammanträde får tillerkännas ersättning av allmänna medel för kostnad för resa och uppehälle, om parten är en fysisk person och det är skäligt med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska förhållanden, de kostnader som kan uppstå i samband med inställelsen och omständigheterna i övrigt. Rätten får bevilja förskott på ersättningen.

Ersättning betalas enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

17 kap.

14 §² Rätten får, när det finns skäl till det, i dom förordna att den får verkställas utan hinder av att den inte äger laga kraft. När det finns anledning, skall rätten därvid föreskriva att säkerhet skall ställas för skadestånd som parten kan bli skyldig att utge om domen ändras.

Beslut under rättegången som inte får överklagas särskilt, skall genast gå i verkställighet. Detsamma gäller beslut, enligt vilket rätten

1. avvisat ombud eller biträde,

2. ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient delta i rättegången,

3. utlåtits sig angående ersättning eller förskott till biträde, vittne, sakkunnig eller annan, som inte är part eller intervenient,

4. förordnat om någons hållande i häkte eller om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävande av sådan åtgärd,

¹ Prop. 1996/97:9, bet. 1996/97:JuU3, rskr. 1996/97:55.

² Senaste lydelse 1981:828.

5. till biträde utsett någon annan än part föreslagit, eller

6. utlåtit sig i annat fall än som avses i 3 eller 5 i fråga som gäller rättshjälp, dock inte beslut om ersättningsskyldighet enligt 30 § rätts-hjälplagen (1996:1619).

I fråga om beslut, enligt vilket föreläggande har meddelats part eller annan att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, gäller vad som sägs i första stycket.

Är särskild föreskrift meddelad om att dom eller beslut, som inte har laga kraft, får verkställas, är den gällande.

18 kap.

8 a §³ I mål där 1 kap. 3 d § första stycket tillämpas gäller följande i stället för bestämmelserna i 8 §.

Ersättning för rättegångskostnad får inte avse annat än kostnad för

1. rättslig rådgivning under en timme vid ett tillfälle för varje instans och med belopp som motsvarar högst den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälplagen (1996:1619) under en timme,

2. ansökningsavgift,

3. resa och uppehälle för part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse inte föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,

4. vittnesbevisning,

5. översättning av handling.

Ersättning utgår endast i den mån kostnaden varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt.

Ersättning som anges i andra stycket 3 utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Har målet till en början handlagts i annan ordning än som gäller för mål som avses i denna paragraf, utgår ersättning för kostnad som avser den tidigare handläggningen enligt de kostnadsregler som gäller för denna.

Har ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning överlämnats till tingsrätt får, om målet därefter avgörs genom tredskodom mot svaren, ersättning även avse skäligen kostnad för en rättegångsskrift eller för inställelse vid ett sammanträde inför rätten. Sådan ytterligare ersättning utgår, om inte särskilda skäl föranleder annan bedömning, enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

13 §⁴ Skall kostnad för bevisning eller annan åtgärd betalas av parterna en för båda och båda för en, gäller i fråga om skyldighet att ersätta sådan kostnad vad som föreskrivs i detta kapitel om rättegångskostnad. Om parterna skall bära var sin rättegångskostnad, får rätten besluta, att kostnaden skall fördelas med hälften på var och en av dem. Har staten

³ Senaste lydelse 1991:847. Ändringen innebär bl.a. att femte stycket upphävs.

⁴ Senaste lydelse 1972:430.

haft kostnader för att hämta en part till rätten, skall parten ersätta staten för kostnaden.

Om skyldighet att ersätta staten för kostnad i anledning av att part har beviljats rättshjälp är särskilt föreskrivet.

21 kap.

10 §⁵ Offentligt försvarare har rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspilla och utlägg som uppdraget har krävt. Ersättningen för arbete skall bestämmas med utgångspunkt i den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning och med tillämpning av den timkostnadsnorm som regeringen fastställer.

Timersättningen får avvika från timkostnadsnormen, om den skicklighet och den omsorg som uppdraget utförts med eller andra omständigheter av betydelse ger anledning till det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer den taxa som skall tillämpas vid bestämmande av ersättningen i vissa fall samt meddelar föreskrifter om beräkning av ersättningen för tidsspilla.

En offentlig försvarare får inte förbehålla sig eller ta emot ersättning av den misstänkte. Har detta skett är förbehållet utan verkan och den offentlige försvararen skall till den misstänkte betala tillbaka vad han eller hon uppburit.

12 § En misstänkt som har kallats att inställa sig till ett sammanträde får tillerkännas ersättning av allmänna medel för kostnad för resa och uppehälle om det är skäligt med hänsyn till hans eller hennes ekonomiska förhållanden, de kostnader som kan uppstå i samband med inställelsen och omständigheterna i övrigt. Rätten får bevilja förskott på ersättningen.

Ersättning betalas enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

23 kap.

13 §⁶ Vägrar någon vid förhör att yttra sig angående omständighet, som är av vikt för utredningen, och är han, om åtal väcks, skyldig att i målet vittna därom, eller är det annars av synnerlig vikt för utredningen att någon, som är skyldig att vittna i målet, redan under förundersökningen hörs som vittne, får på undersökningsledarens begäran vittnesförhör med honom äga rum inför rätten.

Förhör, som avses i första stycket, får inte äga rum, innan förundersökningen fortskridit så långt, att någon skäligen kan misstänkas för brottet. Om förhöret gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om bevisupptagning utom huvudförhandling. Den misstänkte skall ges tillfälle att närvara vid förhöret.

⁵ Senaste lydelse 1995:975.

⁶ Senaste lydelse 1972:430.

Ersättning för hans inställelse betalas av allmänna medel enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

15 §⁷ Är fara, att bevis, som skall åberopas vid huvudförhandlingen, därförinnan går förlorat eller då endast med svårighet kan föras, får på yrkande av undersökningsledaren eller den misstänkte rätten genast ta upp beviset. Om beviset gäller i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om bevis, som tas upp utom huvudförhandling. Kostnaden för bevisupptagningen och för den misstänktes inställelse vid rätten skall utgå av allmänna medel. Ersättning för den misstänktes inställelse betalas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

19 §⁸ Har undersökningsledaren slutfört den utredning han anser nödvändig utan att bifalla begäran, som avses i 18 § andra stycket, eller anser den misstänkte, att det finns annan brist i utredningen kan han anmäla detta till rätten.

Rätten skall så snart det kan ske pröva anmälan. Om det finns skäl för det får rätten hålla förhör med den misstänkte eller annan eller vidtaga den åtgärd i övrigt, som är påkallad. Ersättning för den misstänktes inställelse betalas av allmänna medel enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

30 kap.

12 §⁹ Beslut under rättegången som inte får överklagas särskilt skall genast gå i verkställighet. Detsamma gäller beslut enligt vilket rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare,
2. utlätit sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som inte är part,
3. utlätit sig angående häktning eller åtgärd, som avses i 25-28 kap.,
4. till försvarare utsett annan än part föreslagit, eller
5. utlätit sig i annat fall än som avses i 2 eller 4, i fråga som gäller rättshjälp enligt rättshjälplagen (1996:1619), dock inte beslut om skyldighet att till staten återbetala kostnader för rättshjälpen.

Rätten får, när det finns skäl till det, i beslut, enligt vilket föreläggande har meddelats part eller annan att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, bestämma att beslutet får verkställas utan hinder av att det inte har laga kraft.

När det finns anledning, skall rätten därvid föreskriva att säkerhet skall ställas för skadestånd som parten kan bli skyldig att utge om beslutet ändras.

Är särskild föreskrift meddelad om, att dom eller beslut, som inte har laga kraft, får verkställas, är den gällande.

⁷ Senaste lydelse 1972:430.

⁸ Senaste lydelse 1972:430.

⁹ Senaste lydelse 1981:828.

1§¹⁰ Döms den tilltalade för brottet i ett mål där åklagaren för talan, skall den tilltalade ersätta staten vad som enligt rättens beslut betalats av allmänna medel i ersättning till försvarare. Han skall också ersätta staten för kostnaden att hämta honom till rätten och för sådan kostnad för blodprovstagning och blodundersökning som avser den tilltalade och som har gjorts för utredning om brottet.

Ersättningskyldigheten omfattar dock inte kostnader, som inte skäligen varit motiverade för utredningen, eller kostnader, som vållats genom vårdslöshet eller försummelse av någon annan än den tilltalade, hans ombud eller försvarare som utsetts av honom.

Den tilltalade är inte i annat fall än som sägs i 4 § första stycket skyldig att betala mera av kostnaden för försvararen än vad han skulle ha fått betala i rättshjälpsavgift vid rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Vad som sägs i den lagen om kostnad för rättshjälpsbiträde gäller i stället kostnad för offentlig försvarare.

Vad den tilltalade skall betala får jämkas eller efterges, om det finns skäl till det med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle vara skyldig att ersätta understiger en viss av regeringen fastställd gräns, skall ersättningskyldighet inte åläggas.

2 §¹¹ Frikänns den tilltalade i mål, där åklagaren för talan, eller avisas eller avskrivs åtal som väckts av åklagaren, kan rätten besluta att den tilltalade skall få ersättning av allmänna medel för sina kostnader för försvarare, för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) och för bevisning under förundersökningen eller i rättegången, om kostnaderna skäligen varit motiverade för att den tilltalade skulle kunna ta tillvara sin rätt.

Den tilltalade kan också få ersättning för inställelse inför rätten. Sådan ersättning betalas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Döms den tilltalade för brottet, kan han få ersättning av allmänna medel för sådana kostnader som avses i första eller andra stycket och som vållats honom genom fel eller försummelse av åklagaren.

11 §¹² Om rättegångskostnad i mål där endast målsägande för talan gäller 18 kap. i tillämpliga delar.

I fråga om den tilltalades skyldighet att ersätta staten kostnad för offentlig försvarare tillämpas dock 1 § andra och tredje styckena detta kapitel.

I fråga om skyldighet för målsägande att i mål, vari han biträtt allmänt åtal eller eljest fört talan jämte åklagaren eller denne fört talan för målsäganden, ersätta rättegångskostnad och om hans rätt till ersättning för

¹⁰ Senaste lydelse 1993:10.

¹¹ Senaste lydelse 1990:443.

¹² Senaste lydelse 1990:443.

sådan kostnad gälle, utöver bestämmelserna i 3 och 4 §§, vad som i 18 kap. 12 § är stadgat.

33 kap.

5 §¹³ Tredskodom delges genom rättsens försorg endast om den innebär att fordran fastställs att utgå med särskild förmånsrätt i lös eller fast egendom, om den part som yrkat tredskodom begär det, eller om part beviljats rättshjälp.

36 kap.

24 §¹⁴ Ett vittne har rätt till ersättning enligt vad som sägs nedan.

Ersättning till ett vittne, som har åberopats av en enskild part skall betalas av parten. Om det är skäligt med hänsyn till partens ekonomiska förhållanden får dock rätten besluta att ersättningen skall betalas av allmänna medel. Har rätten självmant inkallat ett vittne och är saken sådan, att förlikning därom är tillåten, eller är fråga om ansvar för brott, som inte hör under allmänt åtal, skall ersättningen betalas av parterna en för båda och båda för en. I annat fall skall ersättningen betalas av allmänna medel.

Ersättning som skall betalas av en part, skall avse nödvändiga kostnader för resa, uppehälle och tidspillan efter vad rätten prövar skäligt. Ersättning, som skall betalas av allmänna medel, fastställs av rätten enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

48 kap.

2 §¹⁵ Strafföreläggande enligt detta kapitel innebär att den misstänkte till godkännande omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda. Under förutsättningar som anges i 4 § andra stycket får strafföreläggande avse villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter. Av 5 a § framgår att ett strafföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningsskyldighet.

Föreläggande av ordningsbot enligt detta kapitel innebär att den misstänkte till godkännande omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff efter vad som bestämts enligt 14 §.

Är brott förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, skall också denna föreläggas den miss-

¹³ Senaste lydelse 1981:828.

¹⁴ Senaste lydelse 1974:573.

¹⁵ Senaste lydelse 1996:000.

tänkte till godkännande. Detsamma gäller kostnad för blodprovstagning och blodundersökning som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

49 kap.

5 §¹⁶ En tingsrätts beslut får överklagas särskilt, om tingsrätten i beslutet

1. avvisat ett ombud, ett biträde eller en försvarare eller ogillat ett yrkande om detta,

2. ogillat ett yrkande av tredje man att få delta i rättegången som intervenient eller målsägande eller prövat fråga enligt 13 kap. 7 § om övertagande av ett käromål,

3. förelagt en part eller någon annan att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning eller vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 4 eller 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör eller förhör med en part under sanningsförsäkran,

4. prövat en fråga om utdömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller om skyldighet för någon att ersätta rättegångskostnad,

5. prövat en fråga om ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller enskild part eller om ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller någon annan,

6. prövat en fråga i tvistemål om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller i brottmål om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a §, en åtgärd som avses i 25-28 kap. eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken,

7. avslagit en begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag utsett någon annan än parten föreslagit,

8. prövat en fråga som gäller rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) i annat fall än som avses i 5 eller 7,

9. avslagit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av en enskild part skall utgå av allmänna medel enligt 36 kap. 24 § andra stycket eller

10. prövat en fråga enligt 33 kap. brottsbalken om avräkning av tiden för vissa frihetsberövanden.

8 §¹⁷ Om tingsrätten förklarar en domare jävig, utsett målsägandebiträde, beslutat att kostnader för enskild parts inställelse skall betalas av allmänna medel eller bifallit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av enskild part skall betalas av allmänna medel får tingsrättens beslut inte överklagas.

¹⁶ Senaste lydelse 1994:1034.

¹⁷ Senaste lydelse 1994:1034.

Denna lag träder i kraft den 1 december 1997 då lagen (1946:864) om återgäldande av kostnad för blodundersökning i brottmål skall upphöra att gälla.

SFS 1996:1624

På regeringens vägnar

LAILA FREIVALDS

Lena Moore
(Justitiedepartementet)
